

Deltid och ekonomi

– olika villkor för kvinnor

och män i Norden

Faktablad från projektet Deltid i Norden, 2013

Deltid och ekonomi – olika för kvinnor och män i Norden

Att arbeta deltid under några år när barnen är små får inte så stor betydelse för pensionen i Danmark och i Norge. Skillnaden är något större i Island, Finland och Sverige. Det visar en nordisk rapport som NIKK har tagit fram.

I de nordiska länderna är det betydligt vanligare att kvinnor arbetar deltid än att män gör det. Som tabellen till höger visar är skillnaden ungefär lika stor i alla nordiska länder, utom i Finland. Mellan 1995 och 2012 har deltidssarbetet minskat för kvinnor i alla nordiska länder utom Finland. Andelen deltidssarbetande kvinnor är störst i Norge; 36 procent av de sysselsatta kvinnorna mellan 25 och 64 år arbetade deltid 2012. 29 procent av de danska och 31 procent av de svenska kvinnorna arbetade deltid samma år, medan 26 procent av de isländska kvinnorna arbetade deltid och 15 procent av de finska kvinnorna.

De nordiska männen uppvisar betydligt mindre skillnader sinsemellan – deltidssarbetande män är fortfarande ett undantag. Deltidssarbetande män är vanligast i Norge och ovanligast i Island.

Vilka kvinnor och män arbetar deltid?

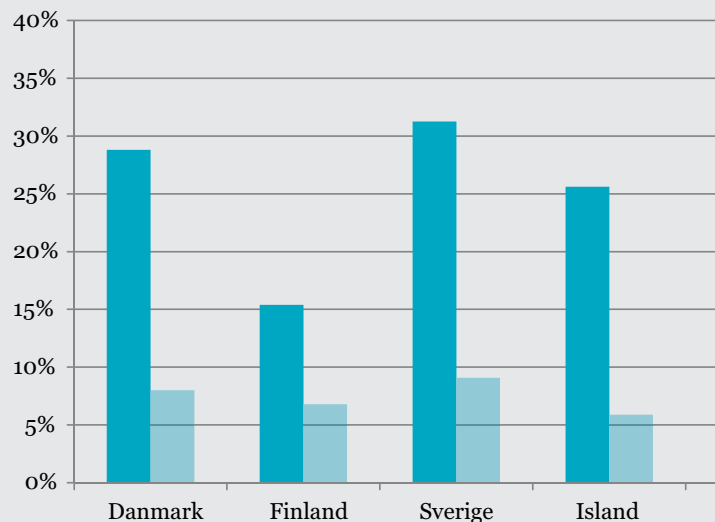
Åldersskillnaderna mellan deltidssarbetande kvinnor och män i Norden är stora. Bland kvinnor är det vanligast att arbeta deltid i åldersgruppen 25 till 54 år, medan det är vanligare att män är antingen yngre eller äldre när de arbetar deltid.

I alla nordiska länder är det vanligare att lågutbildade kvinnor arbetar deltid medan högutbildade kvinnor arbetar heltid. Denna skillnad är inte lika stor när det gäller män.

Ofrivillig deltid

Har alla som arbetar deltid valt det själva? I rapporten sätts också det som kan kallas för "ofrivillig deltid" under lupp. Ofrivillig deltid innebär att man arbetar deltid, men skulle vilja arbeta heltid. Andelen kvinnor och män som

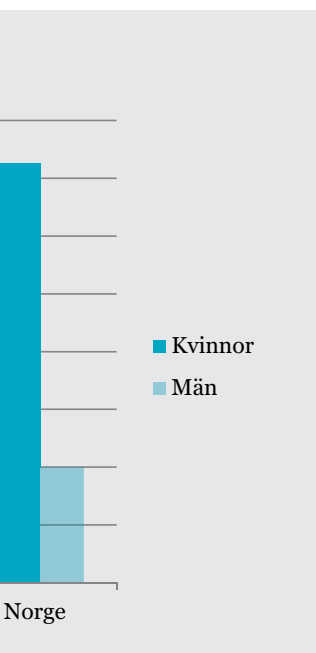
Deltid/heltid bland yrkesverksamma kvinnor och män 25–64 år i de nordiska länderna 2012.

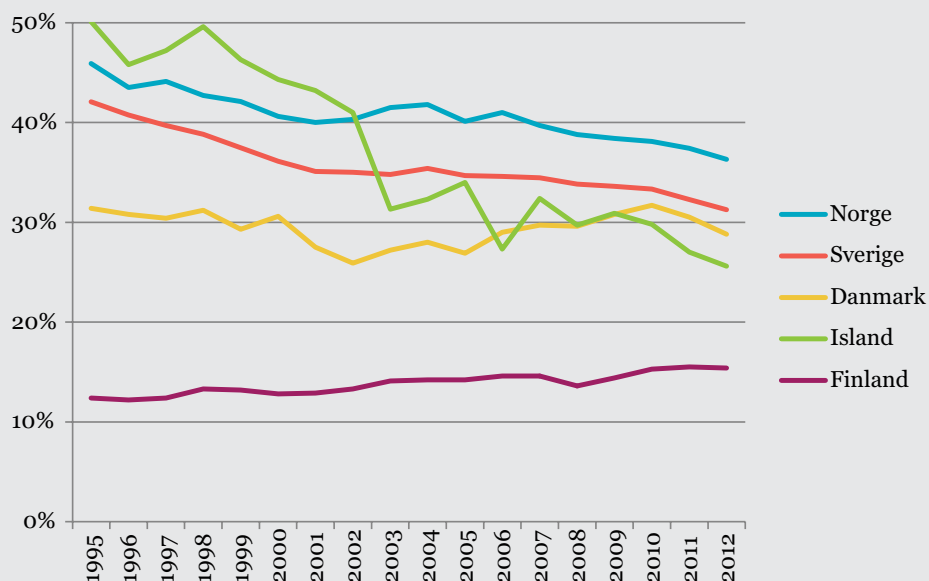
arbetar ofrivillig deltid varierar mycket mellan de nordiska länderna. Det är vanligast i Finland och Island, medan Danmark och Norge har lägst nivå av ofrivillig deltid. När arbetslösheten ökar så jobbar också fler deltid ofrivilligt. Det syns särskilt i spåren av den ekonomiska krisen på 1990-talet och i samband med finanskrisen 2008.

Orsaker till deltidssarbete

Den vanligaste orsaken som kvinnor själva uppger till varför de arbetar deltid berör familjelivet och personliga aktiviteter. Det visar en jämförelse mellan 2007 och 2012. 2007 var det 36 procent som uppgav det svaret i Island och 56 procent i Danmark, medan det varierade mellan 30 procent i Norge och 48 procent i Finland år 2012. Andelen kvinnor som arbetar deltid för att de inte kan hitta ett annat jobb är också relativt stor, särskilt i Island och i Danmark. En ökande andel kvinnor uppger i flera av länderna att deltidssarbetet beror på egen sjukdom.

Trend i deltidarbete bland sysselsatta kvinnor 25–64 år i de nordiska länderna.

Deltidsarbetande män uppger inte lika ofta att familjelivet är orsaken till att de arbetar deltid, med undantag av Finland. Vanligare är sjukdom och utbildning som orsak till deltidarbetet.

Hur påverkas pensionen?

För att undersöka vad deltidarbete betyder för pensionen har forskarna bakom rapporten ställt upp några förenklade exempel. Beräkningar har gjorts på fyra typfall:

- En kvinna som arbetar heltid som undersköterska hela yrkeslivet.
- En kvinna som arbetar som undersköterska, men deltid på 75 procent under tio år.
- En kvinna som arbetar heltid som grundskollärare hela yrkeslivet.
- En kvinna som arbetar som grundskollärare, men deltid på 75 procent under tio år.

Alla kvinnorna är födda 1975 och har två barn.

Forskare i alla nordiska länder har genomfört beräkningar av vilken pension kvinnorna i typfallen får utifrån om de arbetar heltid eller deltid. Se diagram nästa sida för exempel på hur pensionen påverkas i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. Förutsättningarna för typfallen är desamma, men rapporten utgår från nationella lönenivåer och pensionssystem. Beräkningarna bygger på alla offentliga pensioner och pensioner knutna till yrkestillhörigheten.

Resultaten visar att skillnaden i pension mellan heltids- och deltidarbete är liten i Danmark och i Norge. Anledningen till att skillnaden blir så liten är att de beräknade typfallen ändå arbetar heltid större delen av yrkeslivet, vilket får större betydelse i Danmarks och Norges pensionssystem än de tio åren av deltidarbete. Pensionssystemen kompenserar dessutom för tid hemma med barnen. I Danmark kompenserar också delar av pensionssystemet för lägre inkomster. Men om typfallen

skulle beräknas utifrån längre tids deltidsarbete än tio år skulle det märkas mer i pensionen.

I Finland, Island och Sverige är pensionen 4-6 procent lägre för den deltidsarbetande kvinnan jämfört med den heltidsarbetande. I dessa länder korresponderar pensionen i högre grad med antalet arbetade timmar under yrkeslivet.

Ekonomisk situation och attityder

Resultat från tidigare enkätundersökningar visar att män är generellt mer nöjda med sin lön än kvinnor, även om de som arbetar deltid tenderar vara mindre nöjda – förutom i Danmark.

Bland kvinnor i Danmark och Sverige är det vanligare att deltidsarbetande inte känner sig tillfreds med sin inkomst. Andelen som anser att deras ekonomiska situation är svår är särskilt stor bland deltidsarbetande kvinnor i Finland.

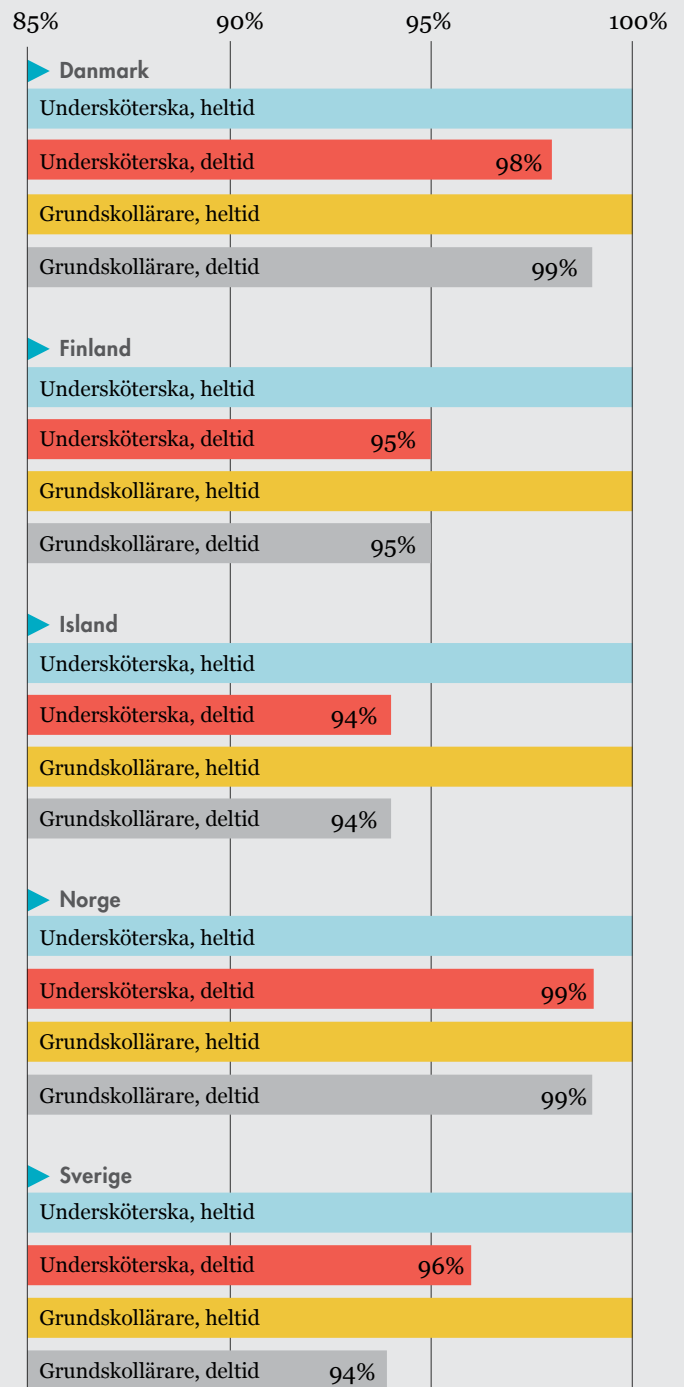
En relativt stor andel kvinnor och män som arbetar deltid i de nordiska länderna uppger att de har haft svårigheter att klara sig på en lägre inkomst de tre senaste åren.

Nästan alla är nöjda med sitt arbete, kvinnor och män, och vare sig de arbetar heltid eller deltid. Det finns dock fler missnöjda bland deltidsarbetande än heltidsarbetande i flera av de nordiska länderna.

De allra flesta av de heltids- och deltidsarbetande är också nöjda med sina liv. I Finland uppger något fler deltidsarbetande kvinnor att de inte är nöjda med sina liv jämfört med heltidsarbetande kvinnor.

Projektet Deltid i Norden kartlägger 2014 bakomliggande orsaker till varför kvinnor och män i Norden arbetar deltid och heltid i olika grad. Projektet kommer också att redovisa insatser på området som har gjorts av arbetsmarknadens parter och i politiken.

Prognostiserad pension för typfall

Källa: Beräkningar för Danmark, Ole Beier Sørensen; Finland, Suvi Ritola; Island, Steinunn Rögnvaldsdóttir; Norge, Fredrik Haugen; Sverige, Alma Wennemo Lanninger och Marianne Sundström

Om rapporten

NIKK, Nordisk information för kunskap om kön, har fått i uppdrag av Nordiska ministerrådet att kartlägga deltidsarbetet i Norden. I en första delstudie undersöks vad deltidsarbete innebär för den ekonomiska fördelningen mellan kvinnor

och män. Marianne Sundström, professor i arbetsmarknadsekonomi vid Stockholms universitet, och masterstudenten Alma Wennemo Lanninger har skrivit rapporten *Part-Time Work, Gender and Economic Distribution in the Nordic Countries*, som

sammanfattas i detta faktablad. Rapporten kan du läsa på nikk.no. Vi twittrar om deltid i Norden med #nikkdeltid.

 nikk.no • [facebook.com/nikknorden](https://www.facebook.com/nikknorden)
• [#equalnordic](https://twitter.com/nikktweet)